SGF Magazine

Zomer 2026

Jaargang 1 – nummer 2 – 2026

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF)

Colofon

Uitgave van
Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF)

ISSN: 3117-9673

Redactie SGF Magazine
Ronald Valk, redacteur
Huub Vossen, eindredacteur

Verschijning
SGF Magazine verschijnt 4 keer per jaar.

Steun de SGF
U kunt ons ondersteunen als:

- **Begunstiger** – € 25 per jaar
- **Mecenas** – € 100 per jaar

Vrienden en mecenassen ontvangen korting en voorrang bij onze jaarlijkse Studiedag en overige activiteiten. Daarnaast krijgen zij korting bij aankoop of het lenen van doubletten uit onze collectie.

De SGF heeft een ANBI-status en is geheel afhankelijk van financiële ondersteuning.

Meer informatie
Voor informatie over de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie verwijzen wij u naar:
www.tmgn.nl/sgf

Redactieadres
Foksdiep 8, 8321 MK Urk.
E: sgf@tmgn.nl

Jaargang 1, nummer 2 – 2026

Inhoud

Voorwoord
Van de voorzitter

Van de Bestuurstafel
Wie komt ons bestuur SGF versterken?
Vrijwilligers gezocht

SGF-Nieuws
Aankondiging Dag van de Fysiotherapie Geschiedenis

Activiteiten van de SGF
Boek Witness Seminar Fysische Therapie i.e.z.
Stichting Geschiedenis Fysiotherapie in de Media
Boekbespreking
Overleg KNGF en SGF
Bijzondere aanwinsten
Verslag Pensionadodag
Boekpresentatie ‘Wrijving’

Agenda SGF
Toekomstige activiteiten

Artikelen uit de media
Artikel in Trouw van Bert Keizer 2 april 2026
Internationale Historie
Artikelen van de International Physiotherapy Association

Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland
Activiteiten en bijeenkomsten

Voorwoord van de voorzitter

In het Nederlands tijdschrift voor fysiotherapie uit 1979, van precies 50 jaar geleden, kwam ik een artikel tegen van een docente waarvan ik in dat jaar les kreeg tijdens mijn opleiding fysiotherapie aan de Haagse Academie voor Fysiotherapie HALO.

NTvFysio 1976-6 Pagina 177 (Klik hier)

Voordracht van mevrouw Irene Sachs-Piët
Voorjaarsbijeenkomst van 24 april 1976

Meridiaantherapie voor

door mevr. Irene Sachs-Piët

Irene Piët was toen mijn docente (bindweefsel) massage. Ik heb het afgelopen jaar weer regelmatig contact met haar gehad. Zij heeft de afgelopen maanden samen met een aantal collegae massage docenten voor de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie meegewerkt aan de witness seminar massage. Van de witness seminar massage komt, naast het al bestaande boekje over de witness seminar fysische therapie in engere zin, eind 2026 ook weer een boekje uit.

In haar voordracht van 24 april 1976,tijdens de wetenschappelijke voorjaarbijeenkomst gaf zij een uitgebreid overzicht over het ontstaan, de invloed van Christel Heidemannn op de onderzoeksmethoden en de techniek van de bindweefsel massage en het energetisch denken van de oosterse geneeskunde en het bestaan van meridianen. Wat is nu meridiaantherapie? Therapie is het geneeskundig behandelen van ziekten. Meridiaantherapie gebruikt hiervoor als aangrijpingspunt de meridianen. Een meridiaan is een onzichtbare energiebaan in het lichaam waarlangs levensenergie (Qi of Chi) stroomt. In de context van bindweefselmassage (en specifiek oosterse varianten of yin-behandelingen) liggen deze meridianen ingebed in de diepere bindweefsellagen, ook wel de fascia genoemd. De fysieke drager: Waar de Traditionele Chinese Geneeskunde (TCG) spreekt over meridianen, spreekt de westerse anatomie over myofasciale lijnen (strengen van bindweefsel). Wetenschappelijk en holistisch onderzoek toont aan dat deze netwerken vrijwel exact parallel aan elkaar lopen.

Therapie bedrijft men pas wanneer iemand ziek is en ziekte uit zich altijd in een verandering van spanning in de verschillende weefsels, een energieverschuiving. De bedoeling van de meridiaantherapie is deze spanningsverandering/energieverschuiving weer te normaliseren. Daarbij kan het gaan om verschillen tussen voor/achter, links/rechts en boven/ onder. Te weinig spanning(slapte) wordt gecompenseerd met te veel spanning

(hypertonie) aan andere zijde. Optimaal is er een gezonde balans tussen twee antagonisten. Denkend in mechanische begrippen vindt men een versterkte lordose ten gevolge van een gespannen rugmusculatuur en een buikmusculatuur die te slap is. Hij/zij behandelt de rugzijde van de patiënt met pijnstillende, ontspannende therapieën; rekt de gespannen rugmusculatuur en activeert de atonische buikspieren om zodoende een betere statische houding van de wervelkolom te verkrijgen waardoor de rugklachten afnemen. Het herstel van balans tussen twee antagonisten geeft een grotere kans op herstel. Als je rugklachten behandeld, heeft dat ook effect op de buikzijde en omgekeerd. Klachten van de blaas hebben effect op het gehele lichaam. Klachten van stress beïnvloeden ook het hele lichaam. Een stijve nek laat het hele lichaam anders bewegen, waarbij ook de balans is verstoord en bijvoorbeeld valrisico toeneemt.

Wij als bestuur van SGF zijn zeer verheugd dat Irene bereid is om haar deskundigheid en behandelvaardigheidstechnieken, met ons via een aanvullende video opname aansluitend op een eerdere video opname in 2022 te delen en vast te leggen in de geschiedenis van de massage technieken van ons vak fysiotherapie.

Daarmee wordt dit deel van ons pallet van behandeltechnieken voor de toekomst bewaard.

Irene, alvast veel dank voor je bereidheid en het delen van je inzicht.

Drs. Han Kingma,
voorzitter SGF

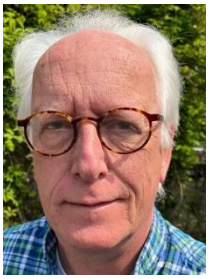

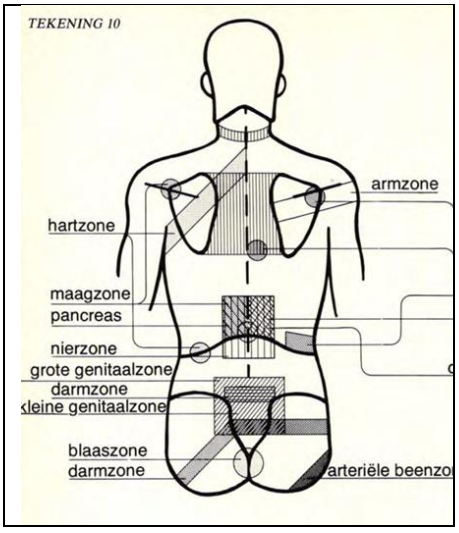

Meridiaantherapie. Irene Piët
NTvFysioTher 19

Van de bestuurstafel

- Wie komt ons bestuur SGF versterken ?

Heeft u interesse in deze functie en wilt u meer informatie, zie dan bijgaande vacature (Klik hier) of stuur een mail naar sgf@tmgn.nl

Vacature Stichting Geschiedenis Fysiotherapie

Kennis van het verleden van de fysiotherapie geeft zicht op haar toekomst. Wij zijn opzoek naar collegae die bereid zijn om zitting te nemen in het bestuur Stichting Geschiedenis Fysiotherapie! Het bestuur vergadert 6 tot 8 maal per jaar, deels op locatie Urk of online.

Uw werkzaamheden voor het bestuur hangen geheel af van uw eigen interesse / belangstelling / kennis / ervaring wat u voor ons kunt betekenen.

Wie wil er meedenken en meebeslissen over het SGF beleid? Wie help mee onze historie te conserveren voor de toekomstige collegae?
De SGF heeft haar onderkomen op Urk in het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland.

U ontvangt een reiskostenvergoeding en vrijwilligersregeling conform de bepalingen van de belastingdienst.

Heeft u interesse in deze functie en wilt u meer informatie, zie dan bijgaande vacature (Klik hier).

Interesse of wil je meer informatie?
Neem gerust contact op met:
Han Kingma

Bereikbaar per mail: j.j.kingma@kingmamail.nl of stuur een mail aan: sgf@tmgn.nl

• Vrijwilligers gezocht!

Zou je graag wat vrijwilligerswerk willen doen?
Wij zoeken vrijwilligers voor de volgende activiteiten:

- Scannen van oude literatuur, foto's ed.
- Digitaal omzetten van CD's.
- Digitaal vastleggen van collecties, archieven ed.

- Rondleidingen verzorgen in jouw woonplaats over de medische, fysiotherapeutische geschiedenis.

- Redactielid voor ons SGF-magazine.

Voor al deze activiteiten is het niet nodig om naar Urk af te reizen, zij kunnen thuis uitgevoerd worden.

Lijkt een van deze werkzaamheden je leuk?

Dan zoeken wij jou!
Neem dan contact met ons op: sgf@tmgn.nl
Kijk ook op onze website voor meer info over onze stichting: www.tmgn.nl/sgf
Ons gezellige vrijwilligersteam zal je hartelijk welkom heten.

SGF Nieuws

- Aankondiging Dag van de Fysiotherapie Geschiedenis

Pijn in Beweging

Datum: Vrijdag 18 september 2026
Locatie: Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland.
Foksdiep 8, Urk.

Programma

10.00 -10.30 uur

Ontvangst met koffie op Foksdiep 8 Urk

10.30 -10.40 uur

Drs. Han Kingma, vz. SGF (dagvoorzitter)
Welkom en introductie

10.45 -12.00 uur

Duo-presentatie
Bewegen als pijnstiller

Dr. Lennard Voogt Dr. Edwin de Raaij

Dr. Lennard Voogt
Lector Bewegen naar Gezondheid, Hogeschool Rotterdam
Visiting Professor Pain in Motion.
Vrije Universiteit Brussel

Dr. Edwin de Raaij
EFIC pijn Fysiotherapeut-Manueel therapeut

12.00 -12.15 uur

Uitreiking Henk Bijlsma prijs

12.15 -13.15 uur
Lunchpauze

13.15 -14.00 uur

Drs. Jo Zuketto
Apotheker niet praktiserend

Pijnbestrijding bij het bewegingsapparaat door de eeuwen heen, van plant tot tablet.

14.00 -14.30 uur

Rob Karstens
Collectie beheerder SGF

Boekbespreking

14.30 -15.15 uur

Dr. Marten van Wijhe
Anesthesioloog niet praktiserend

Anesthesiologie bij het bewegings-apparaat.

15.15-15.35 uur

Afsluiting met een hapje en drankje.

Kosten *congres dag:*
vóór 1 augustus: € 35,= p.p.
na 1 augustus: € 45,= p.p.
begunstigers SGF: € 20,= p.p.

via livestream: € 10,= p.p.
(begunstigers SGF: € 5,=)

Bij uw inschrijving kunt u kenbaar maken of u de bijeenkomst via de livestream wilt bijwonen of fysiek aanwezig wilt zijn. Het aantal plaatsen voor fysiek is beperkt tot 50 personen.
Gelieve het inschrijfgeld over te maken op bankrekeningnummer:
NL85 INGB0006065452 t.n.v. SGF, o.v.v. Studiedag 2026, naam van de deelnemer en keuze fysiek of via livestream.
Voor de dit jaar gepensioneerde collegae die deze dag krijgen aangeboden door de specialistenvereniging NVMT van het KNGF: uw aanmelding wordt gedaan door de NVMT. Bevestiging krijgt u van ons.

Plaats studiedag SGF
De studiedag wordt gehouden in het auditorium van het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland (TMGN) aan het Foksdiep 4 en 8, 8321 MK Urk.
Voor de routebeschrijving zie de laatste pagina

Activiteiten SGF

• Witness Seminar

Van de Witness Seminar 'Fysische Therapie' gehouden op 23 juni 2025 op Urk, in het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland, is inmiddels ook een boek uitgegeven.

Door: Ronald Valk

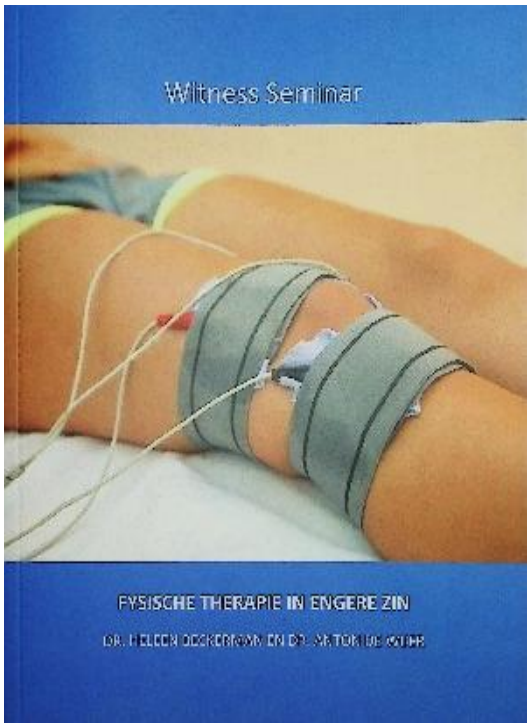

Het voorwoord is geschreven door em. prof. dr. Rob A.B. Oostendorp emeritus hoogleraar Paramedische Wetenschappen Scientific Center for Quality of Healthcare (1Q Healthcare), Radboudumc, Nijmegen.

De Witness Seminar 'De geschiedenis van de fysische therapie in engere zin (i.e.z.) binnen de Nederlandse fysiotherapie', is op initiatief van het bestuur van de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) op 23 juni 2025 georganiseerd in het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland op Urk. De bijeenkomst werd voorbereid aan de hand van gestructureerde vragen over de fysische therapie i.e.z.
Tijdens deze bijeenkomst werd een achttal oud-docenten fysische therapie i.e.z. uit verschillende opleidingen samengebracht en bevraagd. Als ooggetuigen en mede-vormgevers blikten zij terug op de opkomst, bloei en geleidelijke marginalisering van de fysische therapie i.e.z. binnen het domein van de Nederlandse fysiotherapie. Dat juist deze groep docenten een sleutelrol heeft gespeeld in de ontwikkeling, implementatie en evaluatie van toepassingen van fysische prikkels in de fysiotherapie, blijkt onder meer uit hun inhoudelijke betrokkenheid en hun gedetailleerde voorbereiding op dit Witness Seminar.
Daarbij werd voortgebouwd op de 'Handleiding der Physische Therapie' uit 1948.[1] In die tijd werd zelfs gesproken van physico-technische hulpkrachten voor het toepassen van de physische therapie, met inbegrip van massage en oefentherapie.
De fysische therapie - bestaande uit het doelgericht toepassen van thermische, elektrische, licht-, water- en andere fysische prikkels - heeft decennialang een vanzelfsprekende plaats ingenomen binnen de opleidingen fysiotherapie en het beroepsprofiel van de fysiotherapeut. Dit komt onder meer tot uitdrukking in het Nederlands Leerboek der Fysische Therapie in engere zin, verschenen in twee delen, waarvan de laatste geheel herziene druk in 1998 verscheen.[2]

Fysische therapie i.e.z. maakte integraal deel uit van het wettelijk omschreven vakgebied, van de curricula van de opleidingen en van de dagelijkse klinische praktijk. Tegelijkertijd weerspiegelt haar geschiedenis de bredere ontwikkeling van het vak: van ambachtelijk en ervaringsgestuurd handelen, via een toenemende wetenschappelijke oriëntatie en onderzoek, naar een kritisch evidence-based benadering. Deze ontwikkeling leidde tot herwaardering, herpositionering en - in sommige gevallen - verdringing van klassieke behandelvormen binnen dit domein. In 1991 verscheen een bundeling van overzichtsartikelen over de Effectiviteit van fysiotherapie, die een belangrijke aanzet vormde voor de verwetenschappelijking van de fysiotherapie in de 21ste eeuw.[3]

Het Witness Seminar biedt een unieke mogelijkheid om deze ontwikkeling niet uitsluitend te beschrijven vanuit beleidsdocumenten, handleidingen, richtlijnen en publicaties, maar ook vanuit persoonlijke herinneringen, professionele overtuigingen en onderlinge discussies van degenen die deze geschiedenis zelf hebben meegemaakt. In deze bijdragen komen onderwijs, praktijk, klinisch handelen, technologische innovatie, wetenschappelijke discussie en beroepspolitiek samen. Juist in de confrontatie van verschillende perspectieven, wordt zichtbaar hoe kennis ontstaat, verandert en soms ook verloren gaat. Deze uitgave beoogt daarmee meer te zijn dan een chronologisch verslag, Zij wil bijdragen aan historisch bewustzijn van het beroep, inzicht geven in de dynamiek tussen techniek, professionaliteit, praktijk en wetenschap, en uitnodigen tot reflectie op de vraag welke plaats fysische therapie i.e.z. – in welke vorm dan ook - in de toekomst binnen de fysiotherapie kan innemen. Moge dit document dienen als bron voor verdere geschiedschrijving, als inspiratie voor onderwijs, praktijk en wetenschappelijk onderzoek, en als aanzet tot een hernieuwd gesprek over de betekenis van fysische prikkels, zowel in het klinisch denken en handelen van de fysiotherapeut als in richtlijnen en het wetenschappelijk onderzoek.

Referenties

1. Kuipers, R.K.W., Maee, W.M., Mol, W. Handleiding der Physische Therapie voor Physico-Technische Hulpkrachten, Het Nederlands Genootschap voor Heilgymnastiek Massage en Physio-Techniek, 1948.

2. *Van Zutphen, H.C.F., van Sambeek, H.W.R,, Oostendorp, R.A.B,, et al (red.). Nederlands Leerboek der Fysische Therapie in engere zin, deel 1 en deel II, 4e druk, Elsevier/ Bunge,Maarssen, 1998.*

3. Beckerman, H,, Bouter, L. (red.). Effectiviteit van Fysiotherapie, een literatuuronderzoek. Rijksuniversiteit Limburg, Vakgroep Epidemiologie en Biostatistiek, in samenwerking met Stichting Wetenschap en Scholing (SWSF), Maastricht, 1991.

- Stichting Geschiedenis Fysiotherapie in de Media

Omroep Flevoland

Op 29 april 2026 vertelde Ronald Valk over de Massator Picco en de Sputumpot.

Voor de opname: Klik hier

- Boekbespreking

'*De Menselijke Hand* (1942) van Prof. Dr. Géza Révész'

Door: Rob Karstens, bibliothecaris SGF

Inleiding
Inhoudelijke samenvatting van *De Menselijke Hand* (1942) van Prof. Dr. Géza Révész, toegespitst op de fysiotherapie. Via Gaby van Meerwijk ontving ik een selectie boeken voor onze historische bibliotheek. Mijn oog viel op het boek van Révész uitgegeven in 1942. De titel wekte mijn nieuwsgierigheid naar de inhoud van het 84 jaar oude boek. Gezien de discussie over "hands-on en hands-off" in ons vak vroeg ik mij af hoe destijds de hand werd bestudeerd, en wat kunnen wij vandaag er nog van leren.

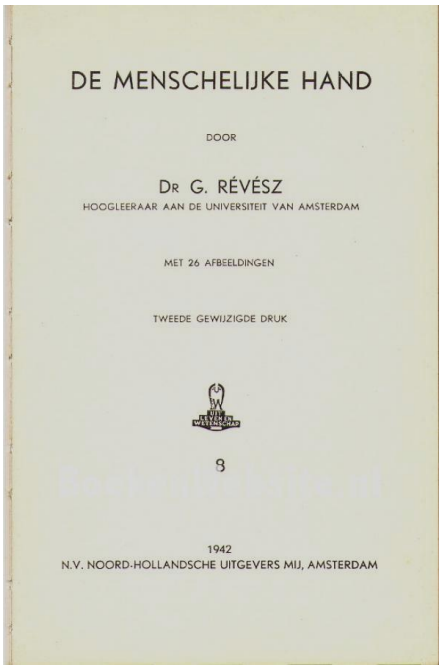
DE MENSCHELIJKE HAND

DOOR

DR G. RÉVÉSZ
HOOGLEERAAR AAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

MET 26 AFBEELDINGEN

TWEEDE GEWIJZIGDE DRUK

1942
N.V. NOORD-HOLLANDSCHE UITGEVERS MIJ, AMSTERDAM

Boek
Het boek is een monografie en is geen anatomisch of chirurgisch handboek, maar een interdisciplinair werk waarin psychologie, biologie, filosofie, evolutie en cultuur samenkomen.
De Hongaars-Nederlandse psycholoog en hoogleraar Géza Révész (1878–1955)

beschouwt de menselijke hand als een orgaan dat de ontwikkeling van de menselijke geest, intelligentie en cultuur mede mogelijk heeft gemaakt. Zijn ideeën waren voor die tijd vernieuwend en hebben invloed gehad op het denken over tastzin, motoriek en menselijke ontwikkeling. Voor fysiotherapeuten is het boek vooral interessant omdat het een brede visie biedt op de betekenis van de hand als sensorisch, motorisch én communicatief orgaan.

Hij komt tot **6 belangrijke waarnemingen**.

1. *De hand als instrument van waarneming*

Révész benadrukt dat de hand veel meer is dan een grijpinstrument. Via de tastzin verzamelt de hand voortdurend informatie over vorm, structuur, gewicht, temperatuur en weerstand. De tastzin is volgens hem een zelfstandige bron van kennis en niet slechts een aanvulling op het zien.
Voor de fysiotherapeut betekent dit dat:

- de kwaliteit van de sensibele waarneming essentieel is voor motorische controle;
- herstel van handfunctie niet alleen gericht moet zijn op spierkracht, maar ook op tactiele discriminatie;
- sensorische training een fundamenteel onderdeel van revalidatie vormt. Deze visie sluit opvallend goed aan bij moderne inzichten over sensomotorische integratie.

2. *Hand en hersenen vormen één functioneel systeem*

Hoewel Révész schreef vóór de huidige neurowetenschappen, beschrijft hij al dat hand en hersenen voortdurend op elkaar inwerken.
Volgens hem:

- verfijnde handbewegingen stimuleren cognitieve ontwikkeling;
- motoriek en intelligentie ontwikkelen zich gezamenlijk;
- manipuleren van voorwerpen draagt bij aan leren en probleemoplossend vermogen.

Voor fysiotherapeuten is dit herkenbaar binnen hedendaagse neurorevalidatie, waarin doelgerichte handactiviteiten worden ingezet om hersenplasticiteit te stimuleren.

3. *Evolutie van de menselijke hand*

Révész beschrijft hoe:

- de oppositie van de duim unieke grijpfuncties mogelijk maakt;
- precisiegreep de basis vormt voor werktuiggebruik;
- werktuiggebruik op zijn beurt de ontwikkeling van de menselijke beschaving stimuleert.
  De hand wordt daarmee niet gezien als een geïsoleerd lichaamsdeel, maar als een evolutionaire motor van menselijke ontwikkeling.

4. *De hand als communicatiemiddel*

Volgens Révész communiceren mensen voortdurend met hun handen. Hij bespreekt onder andere: de gebaren; het wijzen; het aanraken; begroeten; en de artistieke expressie. De hand heeft daarmee een sociale functie naast haar motorische taak. Binnen de fysiotherapie is dit relevant omdat verlies van handfunctie ook gevolgen heeft voor sociale participatie, zelfexpressie en kwaliteit van leven.

5. *Tastzin bij blinden*

Révész deed veel onderzoek naar tastwaarneming bij blinden. Hij laat zien dat:

- de tastzin complexe ruimtelijke informatie kan verwerken;
- mensen zonder zicht objecten zeer nauwkeurig kunnen herkennen;
- actieve exploratie belangrijker is dan passief aanraken.

Deze inzichten vormen een vroege wetenschappelijke onderbouwing van actieve sensorische training tijdens revalidatie.

6. *Handvaardigheid als culturele ontwikkeling*

Volgens Révész is de menselijke hand de basis van vrijwel alle cultuur: schrijven; kunst; muziek; techniek; ambachten; wetenschap. Motorische vaardigheid ontwikkelt zich volgens hem niet alleen biologisch, maar ook door oefening, ervaring en interactie met de omgeving.

Hiermee loopt hij vooruit op moderne ideeën over motorisch leren.
Relevantie voor de hedendaagse fysiotherapeut
Hoewel het boek inmiddels ruim tachtig jaar oud is, sluiten verschillende kernideeën verrassend goed aan bij de huidige fysiotherapeutische praktijk.

De belangrijkste raakvlakken zijn:

- Sensorimotorische integratie: beweging en gevoel zijn onlosmakelijk verbonden.
- Functioneel oefenen: betekenisvolle handelingen leiden tot betere motorische controle.
- Neuroplasticiteit: oefenen verandert niet alleen spieren, maar ook de hersenen.
- Participatie: herstel van handfunctie gaat verder dan het terugkrijgen van kracht; het betreft ook zelfstandigheid, communicatie en maatschappelijke deelname.
- Holistische benadering: de hand is een biologisch, psychologisch én sociaal instrument.

Kanttekeningen vanuit hedendaags perspectief:

Sommige theorieën van Révész zijn inmiddels ingehaald door moderne neurowetenschap en biomechanica. Zijn evolutionaire en filosofische interpretaties zijn deels speculatief en niet altijd experimenteel onderbouwd volgens huidige wetenschappelijke maatstaven. Toch wordt zijn werk nog steeds gewaardeerd vanwege zijn brede, integratieve visie op de menselijke hand en zijn vroege aandacht voor tastzin, perceptie en de relatie tussen motoriek en cognitie.

Conclusie
Voor de fysiotherapeut is *De Menselijke Hand* vooral waardevol als een klassiek denkkader. Révész laat zien dat de hand niet alleen een anatomische structuur is, maar een functioneel geheel waarin sensoriek, motoriek, cognitie, communicatie en cultuur samenkomen. Zijn centrale boodschap blijft actueel: de hand is niet slechts een uitvoerend orgaan van het brein, maar een actief middel waarmee de mens zijn omgeving waarneemt, beïnvloedt en zichzelf ontwikkelt. Dat uitgangspunt sluit nog altijd goed aan bij moderne revalidatieprincipes waarin betekenisvol handelen, sensorische feedback en functioneel herstel centraal staan.
Getroffen was ik door de uitspraak van Révész; ‘Wat men vaak ziet is dat de hand intelligenter en door een grotere scheppende kracht bezield is dan het hoofd.’

- Overleg KNGF en SGF. Beleid vroeger en nu

Hoe kan de geschiedenis richting geven aan de toekomst van de fysiotherapie?

Op 15 juli 2026 spraken Han Kingma en Huub Vossen namens de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) met Richard Heijink, beleidsadviseur van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF).

Centraal stond de **vraag** welke lessen kunnen worden getrokken uit decennia van **belangenbehartiging, beleidskeuzes** en veranderingen in het **zorgstelsel**.

Enkele vragen die aan de orde kwamen waren:

1. Welke veranderingen in het landelijke beleid hebben de grootste positieve en negatieve invloed gehad op de positie van de beroepsgroep binnen het zorgstelsel? En hoe zag die invloed er op hoofdlijnen uit?
2. Wat leren we, terugkijkend, van de overstap naar gereguleerde marktwerking?
3. Welke lessen zijn te trekken uit het beleid van de steeds verdergaande beperking van de aanspraken in de afgelopen dertig jaar?

Lessen uit de geschiedenis

Juist de geschiedenis laat zien welke factoren de positie van de fysiotherapeut hebben versterkt of verzwakt. Het KNGF wil deze inzichten benutten en samen met de SGF verder optrekken om de belangen van de beroepsgroep ook in de toekomst krachtig te behartigen.

V.l.n.r.: Richard Heijink, beleidsadviseur KNGF, Han Kingma, voorzitter SGF, en Huub Vossen, bestuurslid SGF.

- Nieuwe aanwinsten

Door: Ronald Valk, curator SGF.

Anti-Rheuma Grammofoonplaat

Uit de bibliotheek Reade Amsterdam, het voormalig Jan van Breemen Instituut, hebben we buiten een enorme hoeveelheid boeken ook een prachtige Anti-Rheuma grammofoonplaat ontvangen.

Via deze link kunt u de plaat beluisteren.

49 oefeningen in beeld behorend bij de grammofoonplaat met gymnastiek voor rheumapatiënten.

Boekpresentatie;
Biografie van dr. J. G. Mezger

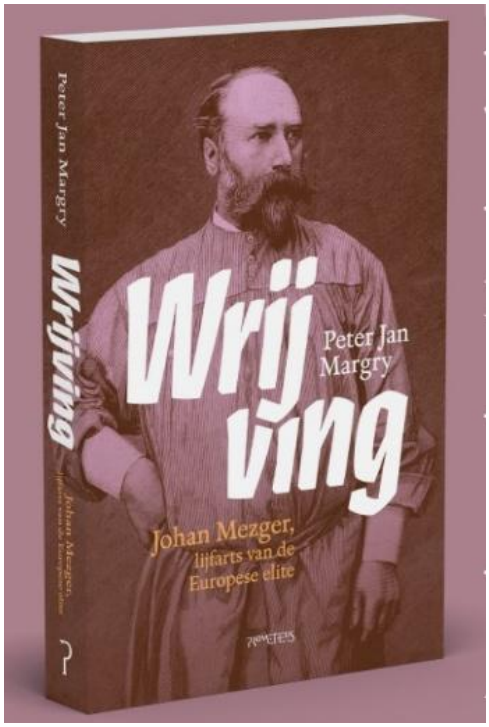

Op de Dag van de Fysiotherapie Geschiedenis 2025 op het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland heeft Peter Jan Margry, em. Hoogleraar Europese Etnologie, Universiteit van Amsterdam: een voordracht gegeven over de *biografie en het proefschrift 'De behandeling van distorsio pedis met fricties' van Dr. J.G. Mezger.*

Via deze link kunt u nu de video opname terugzien en de pdf downloaden.

- 2e congres oud fysiotherapeuten
  Pensionadodag

THEMA: BEWEGING

Tekst: Huub Vossen, SGF

HET CONGRES

Vrijdag 26 mei 2026 vond wederom het eerste congres voor oud fysiotherapeuten plaats in congrescentrum ‘de Eenhoorn’ te Amersfoort. Het programma bevatte ook dit jaar weer prominente sprekers met uiteenlopende onderwerpen. Prof. dr. Wendy Scholten opende met een interessante uiteenzetting over de invloed van manuele therapie op inflammatie. Prof. dr. Gert-Jan Kleinrensink ging in op de wetenschappelijke inzichten over het ontstaan van artrose, maar ook op de beïnvloeding van spierkracht en spiermassa. Virtueel sporten of bewegen blijkt te kunnen leiden tot een aanzienlijke spieropbouw. Volgens hem zou dit een veelbelovende methode kunnen zijn binnen de revalidatie van bijvoorbeeld CVA-patiënten.
Dr. Mohamed el Hadouchi deelde vele interessante inzichten die relevant zijn naarmate we ouder worden. Moet je juist je uithoudingsvermogen, kracht of snelheid blijven trainen? Hij deed hier jarenlang onderzoek naar.

Daarnaast was er een boekpresentatie van de Witness Seminar Physische Therapie door Anton de Wijer en Heleen Beckerman. De voorzitter van de Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie ontving het eerste exemplaar.

EEN IMPRESSIE

Inschrijving congres

De sfeer op die dag was bijzonder geslaagd. Naast het opdoen van kennis op het gebied van fysiotherapie, fundamenteel onderzoek en kennis over pensioen e.d., was er gelegenheid om te netwerken en steeds blijkt weer dat bijna iedereen elkaar kent. We blijven een grote familie.
Ook de zeer fraai ingerichte indrukwekkende SGF-stand was weer present, waar veel bezoekers kennismaakten met het erfgoed van de fysiotherapie.

LEZINGEN

Will Bonneveld, de dagvoorzitter, heette iedereen welkom waarna zij het woord gaf aan Han Kingma, voorzitter van de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie

Will Bonneveld, dagvoorzitter

Drs. Han Kingma, voorzitter van het organisatiecomité benadrukte bij de opening dat we met elkaar duizenden jaren ervaring hebben opgebouwd. Het zou toch zonde zijn dat we daar niets mee deden. Dus deze bijeenkomst is ook een mooie gelegenheid ,hoe we aan het werkveld kunnen blijven bijdragen. In het bijzonder werd de voorzitter van het KNGF welkom geheten die ook aanwezig was op deze landelijke bijeenkomst.

Voorzitter van de SGF, Han Kingma en voorzitter van het KNGF, Lodi Hennink

Prof. dr. Wendy Scholten-Peeters Professor of 'Working Mechanisms and Management Musculoskeletal Physiotherapy' Vrije Universiteit Amsterdam met haar voordracht 'Het fundament van de Fysiotherapie.'

Wendy benadrukte het belang van de rol van het wetenschappelijk onderzoek.

- *Introductie*
- *Hoe werkt Fysiotherapie*
- *Oathofysiologie*
- *Werkingsmechanismen*
- *Inflammatie*
- *Gepersonaliseerde behandeling*

Er is volgens Wendy veel vooruitgang geboekt in de effectiviteit van de fysiotherapie, op de werking oftewel 'óf fysiotherapie werkt'. Maar nu is het tijd voor een nieuwe aanpak namelijk 'wáarom fysiotherapie werkt'. Willen we nog meer nieuwe kennis genereren dan zullen we onderzoek moeten gaan doen naar de achtergronden over pathofysiologie, klinische symptomen, de invloed van inflammatie op de pijn en werkingsmechanismen. Dat is wat we nodig hebben om de fysiotherapie beter te kunnen begrijpen en daardoor succesvol te kunnen inzetten in de gezondheidszorg.

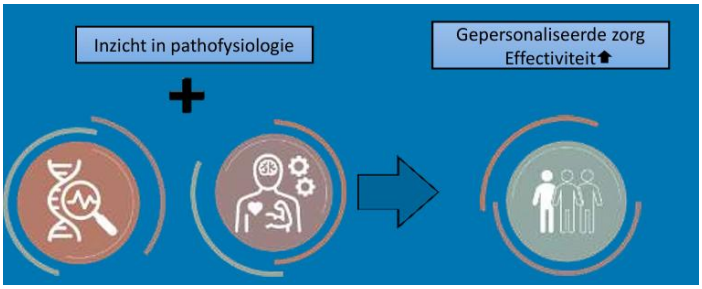

Ben de Berg, voorzitter Stichting Pensioenfonds Fysiotherapie ging in op alle inns en outs over het nieuwe pensioenstelsel in relatie met het SPF gevolgd door de volgende spreker **Elma van Vulpen** die inging op allerlei juridische zaken waar je als gepensioneerde fysiotherapeut mee te maken kan krijgen of hebt. Huwelijkse voorwaarden, levenstestament, erfbelasting etc.

Ben van de Berg

Elma van Vulpen

De routekaart voor vandaag

- Terugblik: invaren op de invaarbonus
- Verschillen: vast/ variabel pensioen
- Demping: spreiding en Risicoreserve
- Gemaakte keuzes
- Tijdlijn en toekomst

Dr. Anton de Weijer, met als voordracht 'Terugblik op de Fysische therapie in engere zin vanuit diverse kanten belicht.'

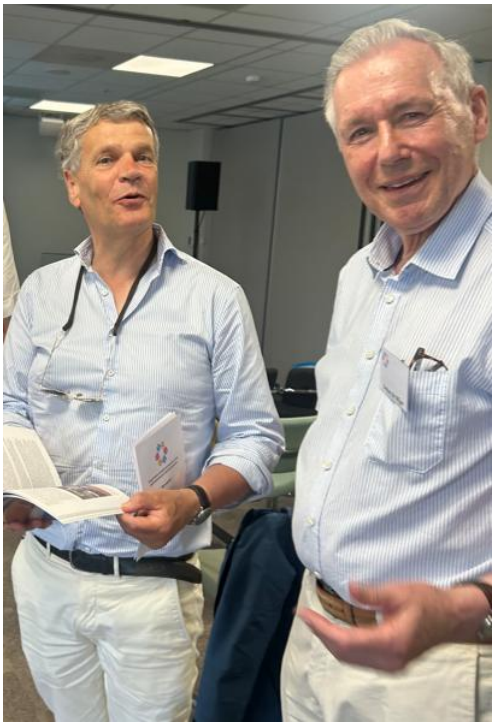

Anton presenteerde het nieuwe boek ‘Witness Seminar Physische Therapie ‘in engere zin’ en reikte het eerste exemplaar uit aan de voorzitter van het KNGF. Fysiotherapeuten hebben veel kennis, literatuur en een kleurrijk verleden over dit onderwerp, aldus Anton. De vraag is hoe we dit gaan vastleggen en welke vorm het moet krijgen, wie gaan we interviewen. Voor dit boek werden oud docenten geïnterviewd in een Witness Table sessie op Urk en zijn de ervaringen vast gelegd in dit boek. Een stukje erfgoed waar we trots op mogen zijn. Lees verder in dit tijdschrift over dit prachtige boek.

Prof. dr. Gert-Jan Kleinrensink
Emeritus-hoogleraar Anatomie EMC Rotterdam, met als voordracht ‘Oud maar niet versleten??’

Hoe wordt kraakbeen gevoed? Daarmee stak Gert-Jan zijn betoog af. Hij nam ons mee met een boeiende uitleg over allerlei mechanismen die ten grondslag kunnen liggen aan arthrose en hoe zou dat dan beïnvloed kunnen worden?
Zeer interessant was de actuele kennis die Gert-Jan presenteerde *over ‘Mental Practice’*. Dus hoe je spieren kunt versterken door mentale oefeningen te doen. Een eyeopener voor verschillende doelgroepen zoals bij CVA, langdurige bedlegerigheid etc. Hier zou de fysiotherapie een mooie doorstart kunnen maken naar nieuwe oefenvormen.

Dr. Mohamed el Hadouchi, docent en onderzoeker aan het instituut voor Bewegingsstudies aan de Hogeschool Utrecht, met als voordracht ‘Je stopt niet met bewegen omdat je ouder wordt, je wordt ouder omdat je stopt met bewegen.’

Mohammed deed veel onderzoek naar veranderingsprocessen bij ouderen in relatie tot bewegen. Zo neemt niet alleen de stofwisseling en spierkracht af maar moeten we ook denken aan valtraining voor ouderen. Spierkrachtkracht neemt sneller af dan het uithoudingsvermogen. Deze kennis zou dus helpend kunnen zijn voor de fysiotherapeut. De nadruk zou moeten liggen op kort intensief trainen, snelheid trainen en valtraining minder accent op spierkracht.. Mohammed wist al deze aspecten wetenschappelijk te nuanceren en te onderbouwen. Hierdoor kregen 'container begrippen' als *'we moeten meer bewegen'*, wat we al sinds Hippocrates weten, handen en voeten.

Prof. dr. Peter Jan Margry. Europese etnologie (in samenwerking met het Meertens Instituut). Faculteit der Geesteswetenschappen

Peter Jan ging in op de rol die Mezger speelde in de heilgymnastiek, later arts werd en uiteindelijk promoveerde op 'De behandeling van Distorsio Pedis met fricties'. De zoektocht van Peter Jan naar het roemrijke verleden van Mezger leverde vele nieuw interessante verhalen op maar ook bleek dat er weinig te vinden was over zijn behandelingen. Het proefschrift bleek daar nogal summier over, echter zijn beroemdheid daarentegen destijds was ongeëvenaard. De gemeente Amsterdam raakte zelfs in paniek dat hun beroemde Amsterdammer wilde vertrekken en bood Mezger een leerstoel aan op de Universiteit van Amsterdam om hem op andere gedachten te brengen. Het mocht niet baten, Mezger vertrok….meer hierover verder in dit magazine.

Johan Mezger, student, 27 jaar oud.

↓

Dr. Bert Mutsears met als voordracht 'Een luchtige manier om serieuze en onderwijs gerelateerde zaken binnen de Fysiotherapie de revue te laten passeren.'

Bert zette een duidelijk verhaal over de ontwikkelingen in het onderwijs in een tijdslijn. Welke domeinen speelden in welke tijd een rol en hoe gaat onderwijs in de toekomst de beroepsrollen invullen. Vele aanknopingspunten passeerden de revue.

Tot Slot

Wisseltrofee uitreiking

Social meeting

Quiz vragen

A. Waar werd dit apparaat (L) in de fysiotherapie voor gebruikt?

   1) Massage
   2) Wetenschappelijk Onderzoek
   3) Fysische Techniek

B. Welke functie heeft dit attribuut (R) in de fysiotherapie?

Volgende Magazine hierover meer.

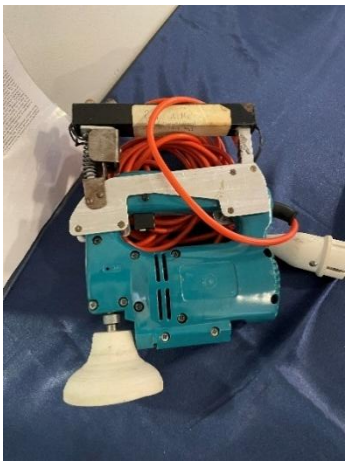

- Boekpresentatie

Boekpresentatie ’Biografie van Mezger’ in het Amstelhotel

Auteur Peter Jan Margry
Historicus en emeritus hoogleraar etnologie van de Universiteit van Amsterdam

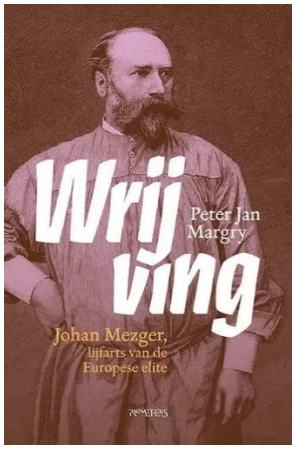

Presentatie biografie van dr. Johan Mezger

Op 8 mei 2026 was de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie aanwezig bij de presentatie van de biografie van dr. Johan Mezger in het Amstel Hotel in Amsterdam. De biografie is geschreven door Peter Jan Margry en belicht het leven en werk van een van de belangrijkste grondleggers van de heilgymnastiek en de latere fysiotherapie. Dr. Johan Mezger verwierf in de negentiende eeuw internationale faam dankzij zijn uitzonderlijke behandelresultaten. Tot zijn patiënten behoorden talrijke vorstinnen, onder wie de beroemde keizerin Elisabeth van Oostenrijk, beter bekend als Sisi. Hij behandelde haar onder meer in het Amstel Hotel. Tegelijkertijd verloor Mezger zijn maatschappelijke betrokkenheid niet uit het oog. In de universiteitskliniek van Amsterdam behandelde de wereldberoemde Amsterdamse slagerszoon minder draagkrachtige patiënten kosteloos.
Een *citaat* uit het boek: *In de wachtkamer van het Amstelhotel zou een keer een vrouw hebben geroepen dat ze gravin was en daarom voorrang wilde. Er ontstond tumult. Mezger vertelde haar rustig dat hij geen standen maar slecht patiënten kenden. Dus geen voorrang.*

Voor het schrijven van deze biografie reisde Peter Jan Margry door heel Europa om de oorspronkelijke bronnen te raadplegen. Dat intensieve onderzoek heeft geresulteerd in een indrukwekkend en rijk gedocumenteerd boek over een markante pionier die een blijvende invloed heeft gehad op de ontwikkeling van ons vak. Hoewel vrijwel iedere fysiotherapeut de naam Mezger kent, laat deze biografie zien hoe veelzijdig deze Amsterdammer was, zowel als arts, wetenschapper als mens.
Het eerste exemplaar werd overhandigd aan Lodi Hennink, voorzitter van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF).

De drukbezochte presentatie werd bovendien bijgewoond door verschillende nazaten van Mezger, van wie velen eveneens werkzaam zijn in de gezondheidszorg. Onder hen bevonden zich de fysiotherapeuten Susanne Mezger en Robert Molkenboer, evenals oefentherapeut Lieke Mezger.

De hal waar vroeger de patiënten van Mezger werden ontvangen is nog steeds in originele staat. Er hing een bord van Dr. Johan Mezger wat naar een andere ruimte is verplaatst.

Prof. dr. Peter Jan Margry, auteur boek “Wrijving”

Emmy Eerbeek, voorzitter historisch genootschap Amstellodamum.

Prof. dr. Mart van Lieburg, emeritus hoogleraar medische geschiedenis, feliciteerde Peter Jan Margry met de verschijning van het boek. In zijn lezing belichtte Van Lieburg verschillende aspecten van de persoon en het werk van Johan Mezger, zoals die in het boek aan bod komen. Daarbij stond hij stil bij de vraag hoe de arts, heilgymnast en masseur Mezger historisch moet worden geplaatst. Zoals Van Lieburg opmerkte: *"In een boek hoeft, en moet, niet alles staan."*

Foto Links: Lieke en Suzanne Mezger oefentherapeut en fysiotherapeut, familie van Dr. Mezger

Foto rechts: Nazaten van Dr. Johan Mezger in zijn voormalig woonhuis in Amsterdam, vlak bij het Amstel Hotel.

Na afloop was er gelegenheid om het voormalige woonhuis van Dr. Mezger, vlak bij het Amstel Hotel, te bezoeken. bezoeken.

.

Een familiegeschiedenis om trots op te zijn!

Masseur van de machtigen

BOEKRECENSIE NRC

Peter Jan Margry schreef een boek over de vergeten Amsterdamse massage-arts Johan Mezger (1838-1909), een slagerszoon die uitgroeide tot een van de beroemdste en rijkste society-artsen van zijn tijd. Vooral vorstinnen waren dol op zijn 'gouden duimen'.

Toen het hem eenmaal voor de wind ging koos Mezger in 1870 als geschikte praktijklocatie het pas geopende, luxueuze Amstel Hotel.

Johan Mezger is een vrijwel geheel vergeten historisch figuur. Geen straat of gebouw is naar hem vernoemd, hij staat zelfs niet vermeld in een van de vele handboeken over Amsterdamse en Nederlandse geschiedenis. Een borstbeeld in het centrum van de Zeeuwse badplaats Domburg is het enige publieke monument dat aan hem herinnert. En dat terwijl in de negentiende eeuw de kranten niet uitgeschreven raakten over deze slagerszoon, die uitgroeide tot een van de beroemdste én rijkste societyartsen van zijn tijd, iemand zelfs op wie de hoop van meerdere Europese vorstendynastieën was gevestigd.
Hoe kon iemand uit een Amsterdams middenstandsmilieu tot zulke grote hoogten stijgen, om vervolgens weer

volkomen in de vergetelheid te geraken? Historicus Peter Jan Margry – die in zijn jeugd op vakanties in Domburg onder de indruk raakte van Mezgers borstbeeld – zocht het tot op de bodem uit en stuitte op een fantastisch levensverhaal.
De jonge Mezger raakte in de slachterij van zijn vader, middenin de Amsterdamse Jordaan, gefascineerd door de lichaamsstructuur van dieren. Maar hij volgde zijn vader niet op. Hij werd leraar gymnastiek, een nieuw vak dat rond 1850 door vooruitstrevende hygiënisten niet alleen ter voorkoming, maar ook ter genezing van lichamelijk letsel werd gepropageerd. Geïnspireerd door Zweedse en Franse artsen ontwikkelde Mezger op zijn school een eigen therapievorm, waarbij het hem vaak lukte om blessures van leerlingen door massage te verhelpen.
Mezger was niet alleen gymnastiekdocent, hij gaf ook privé-schermlessen. Omdat schermen een sport was die populair was onder de betere kringen, kreeg hij als vanzelf goede contacten met telgen uit vooraanstaande families als Van Lennep, Van Loon en Van Eeghen. Op hun beurt raakten deze jongemannen onder de indruk van Mezger, die charmant en charismatisch was, en tegelijkertijd onbeschaamd direct kon zijn, grof bijna, op een manier die ze binnen hun eigen milieus niet tegenkwamen. De vriendschappen bleken van doorslaggevend belang voor Mezger. Hij wilde hogerop, arts worden, en de bevriende families financierden met liefde zijn studie medicijnen. Op dertigjarige leeftijdpromoveerde hij in Leiden.

Verlamde vrouw
Mezger begon een succesvolle massagepraktijk in Amsterdam en in Bonn, waar manuele therapie populair was en waar zich bovendien veel welgestelde Nederlanders bevonden die in de buurt gingen kuren. In Bonn lukte het Mezger om een aan beide benen verlamde vrouw te genezen. Een wonder, aldus de Duitse kranten – genezing van verlamming was tenslotte een Bijbels thema, zoals Margry terecht schrijft.
De genezing bleef ook in Nederland niet onopgemerkt, en via zijn patriciërsvrienden kreeg Mezger toegang tot de hoogste sociale echelons. Zo is te verklaren dat in 1870 de met gewrichtsproblemen kampende Nederlandse kroonprins Willem, de zoon van koning Willem III, bij hem aanklopte. Mezger behandelde hem met succes, ze raakten bevriend. Het duurde niet lang voordat ook andere Oranjes, onder wie koningin Sophie, hun hofartsen passeerden om bij Mezger te rade te gaan.
De Oranjes bevalen Mezger vervolgens aan bij het aan hen gelieerde Zweedse koningshuis, dat door allerlei opvolgingskwesties werd geteisterd. Een van die kwesties was de geschiktheid van de twaalfjarige kroonprins-in-spe Gustaf, die na een val verlamd was geraakt aan zijn been en met een stok moest lopen. Het lukte Mezger om ook hem te genezen; Gustaf zou later koning worden en tot op hoge leeftijd blijven tennissen. Als bedankje kreeg Mezger de stok van de prins (die had hij toch niet meer nodig) en een hoge Zweedse onderscheiding. Mezgers naam was nu ook internationaal gevestigd.
Er ontstond een ware Mezger-hype onder de Europese elite. Margry analyseert uitgebreid hoe dat kwam. Zo werd het in hogere kringen als vulgair gezien om blakend gezond te zijn en kon je status ontlenen aan een behandeling van de beroemde massage-arts. Richting het *fin de siècle* leden bovendien opvallend veel welgestelde dames aan ‘salonziekten’, die zich uitten in vage lichamelijke klachten. Ze bevatten vaak een mentale

component. Mezger had in de praktijk psychologisch inzicht opgebouwd en verstond daarnaast de kunst om deze dames streng toe te spreken.
„Majesteit, laat uw kroon thuis als u bij mij voor een behandeling komt", zei hij eens tegen keizerin Sisi.
De *socialites* haalden het niet in hun hoofd om tegen de autoritaire arts in te gaan. En omdat zij feitelijk meestal weinig mankeerden, behaalde hij relatief vaak succes.

'Knijpdokter'
Als internationale coryfee moest Mezger een geschikte praktijklocatie hebben die paste bij zijn statuur. Heel slim koos Mezger voor het pas geopende, luxueuze Amstel Hotel, waar hij op de begane grond behandelruimtes inrichtte; zo konden zijn hooggeplaatste buitenlandse patiënten op één plek verblijven én behandeld worden. Gedurende twee decennia was het er een komen en gaan van vorsten en – vooral – vorstinnen, die zich maandenlang door de 'knijpdokter' lieten masseren. Dat waren overigens geen buitengewoon intensieve sessies: twee keer vijf minuten per dag kneden en wrijven volstond.
Voor buitenlandse vorstinnen bood een behandelingskuur van Mezger een perfect excuus om voor langere tijd los te breken uit hun gekooide dagelijkse bestaan aan het hof. Dit gold bijvoorbeeld voor koningin Elisabeth van Roemenië (ook bekend onder haar schrijverspseudoniem Carmen Sylva), die onder grote druk stond om voor nakomelingen te zorgen nadat haar dochter op driejarige leeftijd aan roodvonk was overleden. Mezger werd volledig ingewijd in de problematiek.Hij ontpopte zich nu als een ware seksuoloog; hij raadde haar aan zich volledig aan haar man te onderwerpen. Elisabeth interpreteerde dit advies letterlijk. Ze schreef haar man een brief waarin ze hem opdroeg om haar de eerste nacht na haar terugkomst uit Amsterdam, middenin haar vruchtbare periode, met een zweep te geselen. „Dan zal ik me voor je kunnen openstellen teneinde je zoon te ontvangen." Helaas slaagde de opzet niet; Elisabeth zou geen kinderen meer krijgen.
Mezger behandelde in zijn hoogtijdagen wel tachtig tot honderd patiënten per dag en moet er in totaal zo'n 30.000 hebben gehad. Zij moesten een flink bedrag neertellen om door Mezgers 'gouden duimen' beroerd te worden. Het was een uiterst lucratieve business, waarmee ook de stad zijn voordeel deed. Niet voor niets was het groot nieuws toen Mezger naar het buitenland dreigde te verhuizen. Velen vreesden dat Amsterdam nu economisch ten onder zou gaan, en ook de burgemeester deed zijn uiterste best hem voor de stad te behouden.
Uiteindelijk vertrok de eigenzinnige, opportunistische en zich snel miskend voelende Mezger toch, en wel naar het Duitse kuuroord Wiesbaden, waar hij het aanbod kreeg om geneesheer-directeur van een fonkelnieuw sanatorium te worden. Daar, en in Domburg en Parijs, hield hij zijn persoonlijke imperium nog een tijd in stand. Maar toen door nieuwe medische inzichten de populariteit van de massage als genezende behandelmethode daalde en hij tóch relevant wilde blijven, overspeelde Mezger zijn hand. Hij bracht zonder enige wetenschappelijke onderbouwing een product op de markt dat als een soort ei van Columbus alle kwalen zou verhelpen. Een buikmassage behandeling met een houten hamer. Mezger werd terecht weggehoond en eindigde als een risee.
'De knijpert', 'de duimkunstenaar', 'de vorstenwrijver' – Mezger kreeg in zijn tijd de meest geweldige bijnamen. Allemaal uitermate geschikte titels

voor een biografie, zou je zeggen. Margry koos voor *Wrijving*. Die keuze tekent zijn insteek. Ook al waren de ingrediënten daarvoor ruimschoots aanwezig, deze biografie is geen vlot geschreven, literaire non-fictieknaller. Margry, emeritus hoogleraar etnologie, heeft een academischer aanpak. Gevolg is dat formuleringen weleens wat technisch zijn en sommige uitweidingen de vaart uit het verhaal halen. Aan de andere kant: Margry's research is indrukwekkend, hij heeft gevoel voor mooie details en hij plaatst Mezger voorbeeldig in de context van zijn tijd. Als ik een filmproducent was, zou ik het wel weten: aanschaffen die rechten.

Agenda SGF

- 27 augustus: Bezoek delegatie KNGF bestuur op Urk
- 2 september: bezoek Probus op Urk.
- 4 september: Bestuursvergadering SGF
- 11 september: Filmopnamen interviews
- 12 september: Filmopname bindweefselmassage
- Behandeling door Irene Piët en interview
- 18 september: Dag van de Geschiedenis Fysiotherapie

Artikelen uit de media

Artsen werkten met cement en zaag voor de huidige heupprothese werd uitgevonden.

Artikel in Trouw van Bert Keizer 2 april 2026

Geschiedenis van het vak
Jonge artsen zijn niet zo bezig met de geschiedenis van ons vak. Als je net begint te dokteren dan zal het je een zorg zijn dat ze in 1850 of in 1950 maanden om een ziek mens heen dribbelden met een stethoscoop en een reflexhamertje om te ontdekken wat jij nu in tien minuten boven water haalt met een PET-scan. De wat oudere dokter vindt dat nu juist wel boeiend, omdat hij of zij meer tijd heeft, naast de kleinkinderen. Mensen spreken wel van gewrichtsslijtage, maar levende structuren slijten niet. Lepels, autobanden, potloden en schoenzolen, die slijten. En slijten wil zeggen: verlies van materiaal. Dat gebeurt niet in een heupgewricht. Het is een kogelgewricht: de kop van het dijbeen draait rond in de kom in het bekken. Als de heupkop veroudert, dan vind je geen laagje afgesleten botpoeder in de gewrichtsruimte. Wat je aantreft is aantasting van het kraakbeen dat de kop en de kom bekleedt zodat wrijvingsloos en pijnloos bewegen onmogelijk wordt. Ah, dus tóch materiaalverlies? Ja, maar niet door gebruik maar door slechte doorbloeding én door te weinig gebruik.

Slijtage van schoenzolen bestrijd je door ze minder te gebruiken. Bij gewrichten is dat precies andersom.

Ivoor met gips
Slijtage van schoenzolen bestrijd je door ze minder te gebruiken. Bij gewrichten is dat precies andersom. Astronauten en comapatiënten krijgen heupproblemen omdat ze hun gewrichten niet belasten. Je hebt heel wat fysiotherapeuten nodig om de gewrichten van een comapatiënt soepel te houden. Eigenlijk lukt dat nooit. De oude heup zal ons blijven pesten omdat er evolutionair niet op geselecteerd wordt. Als je heup begint op te spelen til je net je

eerste kleinkind op. Dat wil zeggen dat je de genen die er mogelijk iets mee te maken hebben dan al hebt doorgegeven. Rond de pijnlijke, verouderde heup zijn we al vanaf 1890 chirurgisch bezig. Toen probeerde de Duitse chirurg Themistocles Gluck (1853-1942) een kniegewricht van ivoor met gips te implanteren. Dat was wel wat je noemt pionieren.
Een slechte oplossing is het vastzetten van het gewricht met behulp van schroeven en platen. Probeer maar eens om je dag door te komen met een vastzittende heup.
Lopen lukt misschien een beetje. Zitten is onmogelijk. Liggen redelijk. Maar denk aan toiletgang, dat wordt hogere yoga.

Veel problemen met infectie
Gathorne Robert Girdlestone (1881–1950) was een Engelse orthopeed die op het idee kwam de kop van het dijbeen af te zagen. Dat klinkt fataal, maar hij kwam op het idee omdat het een oplossing was voor de pijnlijke onbruikbare heupkop die door tuberculose was aangetast. Het leverde een ernstig verkort been op bij een redelijk bruikbare heup. Het bleef echt een noodgreep.
Toen kwam Marius Nygaard Smith-Petersen (1886–1953) een Noors-Amerikaanse orthopeed met het idee van een hoedje op de aangetaste heupkop. Austin Talley Moore (1899–1963) waagde het om als eerste een metalen heupkop met steel in het dijbeen te brengen in 1940. Er bleven veel problemen rond het voorkomen van infectie, de keuze van het materiaal voor de kop en vervolgens voor de kom, want die moest ook vervangen worden.

Al die inspanningen werden op geniale wijze samengevoegd door de Engelse orthopeed John Charnley (1911-1982). Hij kwam, na jaren van experimenteren, met een baanbrekende combinatie van kop-met-steel en kom. De kop was veel kleiner dan de biologische heupkop (22 mm in plaats van 44) wat minder wrijving gaf. De kom bestond uit polyethyleen, een materiaal waar het lichaam niet op reageert. De bevestiging van het geheel gebeurde met cement. Daarnaast opereerde Charnley welhaast obsessief schoon om het infectiegevaar te verminderen. Dat het lichaam niet reageert op polyethyleen ontdekten oogartsen in de Tweede Wereldoorlog die stukjes plastic in de ogen van RAF-piloten aantroffen, afkomstig van gesprongen cockpitramen, zonder ontstekingsverschijnselen.

Charnley werd zo beroemd dat hij een postzegel haalde. Zijn operatie was aanvankelijk iets voor oudere mensen maar over de jaren is de techniek zodanig verbeterd dat je ook op jongere leeftijd een heupprothese kunt implanteren die het meer dan twintig jaar blijft doen. De ingreep wordt wel beschreven als dé operatie van de 20ste eeuw. En als je kijkt naar de lijdensvermindering die het resultaat is, dan lijkt dat niet overdreven. Want voor vele duizenden betekent het geen pijn meer, en je kunt weer bewegen!

Bert Keizer is filosoof en arts.
Voor *Trouw* schrijft hij wekelijks een column over zorg, filosofie, en de raakvlakken daartussen

.

Artikelen van International Physiotherapy History Association (IPHA).

De International Physiotherapy History Association (IPHA) publiceert regelmatig artikelen, boekbesprekingen e.d. online over de historie van de fysiotherapie. Ook de SGF is ‘contributer’van artikelen en deelt op deze wijze historische kennis internationaal.

In de column rechts staan 2 interessante artikelen voor u geselecteerd die recentelijk door de IPHA zijn gepubliceerd.

DISCLAIMER: Als u de website bezoekt is het mogelijk de Translator aan te zetten voor de **Engelstalige artikelen**. Het is een AI-gestuurde tool waardoor er soms taalfouten in kunnen zitten bij de vertaling naar het Nederlands.

De artikelen stammen uit een ander tijdperk, met bijbehorende opvattingen. Naast de praktische handelswijze bieden ze daarom ook een inkijk in het denken van toen. Laat je verrassen door een vak dat door de jaren heen voortdurend in beweging is geweest en dat nog altijd is.

IPHA artikelen

The Lingiad

- Klik hier

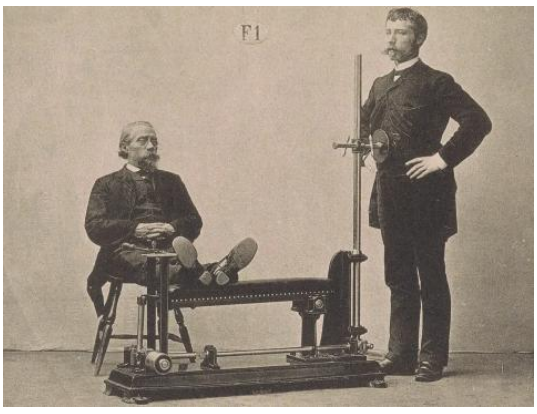

Vibration therapy

- Klik hier

.

U bent altijd **welkom** op onze vrijwilligersdagen (https://tmgn.nl/agenda).

Vrijwilligers die zelf werkzaam zijn geweest in de Gezondheidzorg geven u graag een **rondleiding**.
Alle verzoeken voor informatie, ook voor groepsbezoek en afwijkende data, gaarne via sgf@tmgn.nl.

Van de bezoekers vragen we een bijdrage in de kosten. Toegang en rondleiding door vrijwilliger (alleen op bezoekersdagen) € 5,00 p.p. (Incl. koffie/ thee/ fris en koek).Overige consumpties (koffie, thee of frisdrank) € 1,00 p/consumptie. U kunt zich opgeven voor deelname aan de lunch (kibbeling, broodjes, beleg, drankje) om 12.30 uur. Kosten € 7,50 p.p.
Verwacht u dat u met uw kennis en ervaring een bijdrage kan leveren aan de Stichting, of wilt u als vrijwilliger onze activiteiten ondersteunen, heeft u vragen of wilt u uw persoonlijke gegevens wijzigen, schroom dan niet om met ons contact op te nemen via de sgf@tmgn.nl

Laat uw collegae en vrienden ook weten dat wij geïnteresseerd zijn in aanvullingen op onze collectie, ontbrekende apparatuur en/of boeken voor onze bibliotheek, nemen wij graag in ontvangst.

Het Trefpunt is bereikbaar:
Per auto: afrit 13 van de A6, richting Urk, bedrijventerrein Zwolsche Hoek.

Per openbaar vervoer: via Station Lelystad Centrum, snelbus 345 met een aansluitende lokale bus (149) die stopt bij Halte Keteldiep, direct naar het Trefpunt. Reistijd Lelystad-Urk: 40 minuten.

Routekaart
Google Maps

Via dit emailadres: sgf@tmgn.nl kunt u zich afmelden voor dit Magazine.